

Nr 26

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av väckta motioner om upphävande av fjärde stycket punkt 2 av anvisningarna till 29 § kommunalskattelagen (avsättning till pensionsstiftelse i familjebolag).

(2:a avd.)

I de inom riksdagen väckta, till bevillningsutskottet hänvisade likalydande motionerna I: 425 av herr *Sveningsson* och II: 521 av herr *Magnusson* i Borås m. fl. har hemställts, »att riksdagen måtte besluta att fjärde stycket av punkt 2 av anvisningarna till 29 § kommunalskattelagen måtte utgå». Rörande motiveringen för det i motionerna framställda yrkandet får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionen II: 521.

De år 1955 beslutade ändrade bestämmelserna rörande företagsbeskattningen innefattade bl. a. nya föreskrifter angående vad som skall förstås med pensionsstiftelse och om rätt till avdrag för avsättning av medel till dylik stiftelse. Bestämmelserna, som gäller vid taxering till såväl kommunal som statlig inkomstskatt, innebär i huvudsak följande. Enligt punkt 2 av anvisningarna till 29 § kommunalskattelagen föreligger rätt till avdrag vid beräkning av inkomst av rörelse för medel som avsatts till pensionsstiftelse för pensionering av personal, som är eller varit anställd i rörelsen, eller efterlevande till sådan personal. Motsvarande gäller jämlikt punkt 1 av anvisningarna till 22 § samma lag vid beräkning av inkomst av jordbruksfastighet enligt bokföringsmässiga grunder. Då en person inte kan vara anställd i sin egen verksamhet innebär nu angivna bestämmelser, att avdrag vid inkomstberäkningen för en såsom enskild firma eller av ett handels- eller kommanditbolag bedriven verksamhet inte får ske för avsättning till tryggande av pension åt ägaren eller delägarna.

Med pensionsstiftelse förstås enligt punkt 6 av anvisningarna till 53 §, förutom bunden stiftelse, jämväl fri stiftelse under förutsättning att stiftelsen står under tillsyn enligt lagen om tillsyn över stiftelser, att stiftelsens stadgar fastställts av tillsynsmyndigheten, att stiftelsens kapital och avkastning må användas endast till pensioner på grund av tjänst, att genom föreskrifter i reglementet eller eljest trygghet skapats för att stiftelsen så länge den består skall hava sådant ändamål samt att vid dess upplösning eller då det icke längre finnes eller kan antagas komma att finnas någon,

vars rätt till pension på grund av tjänst skall tillgodoses av stiftelsen, återstående medel antingen skall användas för dylik pensionering eller ock skall anslås till välgörande eller eljest allmännyttiga ändamål. Enligt numera gällande lydelse av nyssnämnda anvisningspunkt 2 till 29 § medges emellertid icke avdrag för avsättning till pensionsstiftelse med mindre pensioneringen anordnats på sätt i kommunalskattelagen föreskrivs som villkor för att livförsäkring skall hänföras till pensionsförsäkring. Vidare krävs för rätt till avdrag att medlen kontant eller i form av aktier, obligationer eller därmed jämförliga tillgångar överlämnats till stiftelsen. Är fråga om aktiebolag eller vissa andra juridiska personer, godtages dock av den skattskyldige utfärdad och till stiftelsen överlämnat skuldebrev.

I fråga om det belopp, vartill den avdragsgilla avsättningen högst må uppgå, föreskrivs att avdrag icke må medgivas med högre belopp än som måste avsättas för att stiftelsens förmögenhet vid beskattningsårets utgång skall uppgå till det belopp, som erfordras för att jämte framtida avgifter säkerställa de pensioner vilka skall utgå enligt gjorda bindande utfästelser. Fjärde stycket av punkt 2 av anvisningarna till 29 § stadgar, att vid beräkning av det belopp, vartill avdragsgill avsättning till pensionsstiftelse högst må uppgå, hänsyn i fråga om s. k. familjebolag icke får tagas till pensionsutfästelse avseende någon, som genom eget eller anhörigs innehav av aktier har ett avgörande inflytande i bolaget, eller ock efterlevande till någon varom sålunda är fråga.

Beträffande rätt till avdrag i familjeföretag för sådan avsättning till pensionsstiftelse, som avser huvuddelägaren, förelåg vid 1955 års riksdag ett motionsvis framställt yrkande av i huvudsak samma innebörd som nu framförts i de likalydande motionerna I: 425 och II: 521. I sitt av riksdagen godkända betänkande nr 45 avstyrkte 1955 års bevillningsutskott de då förevarande motionsyrkandena. Utskottet erinrade därvid om att det från taxeringsmyndigheternas sida påpekats, att pensionsstiftelseavsättningar i betydande omfattning gjorts allenast för att vinna obehöriga skattefördelar. Detta missbruk av bestämmelserna hade erfarenhetsmässigt ifrågakommit främst bland familjeföretag. I det till grund för propositionsförslaget liggande kommittébetänkandet såväl som i propositionen hade ansetts ofrånkomligt med bestämmelser som i görligaste mån förhindrade dylikt missbruk. De mot propositionsförslaget riktade invändningarna gick i första hand ut på att familjeföretagen genom förslaget skulle ställas från kapitalförsörjningssynpunkt i samma läge som enskilda rörelseidkare och alltså sämre än andra aktiebolag och ekonomiska föreningar. Utskottet uttalade vidare bl. a.

Med anledning härav vill utskottet emellertid framhålla att frågan om utformningen av reglerna för avsättningar till pensionsstiftelser rimligen inte bör avgöras från i princip ovidkommande synpunkter. Rätten till sådana avdrag måste bedömas med hänsyn till pensionsstiftelsernas verkliga syfte, nämligen att trygga de anställdas pensionering. Utskottet vill därjämte

i detta sammanhang erinra att familjeföretagen har andra möjligheter att tillgodose önskemålet om pension åt delägare, nämligen samma möjligheter som föreligger för den rörelseidkare, vilken driver sitt företag såsom enskild firma. Den enskilde företagaren kan trygga sin pensionering genom att hos försäkringsanstalt teckna pensionsförsäkring; premierna härför utgör avdragsgill omkostnad. Hinder föreligger ej heller att från firman utbetala årliga pensionsbelopp, som vid inkomstberäkningen blir avdragsgilla.

Utskottet, som delar uppfattningen att speciella bestämmelser rörande familjeföretag i förevarande hänseende inte kan undvaras, finner följaktligen den nyss återgivna invändningen inte vara av avgörande betydelse.

Utskottet är emellertid medvetet om att från andra synpunkter vissa olägenheter är förenade med den i propositionen valda linjen. Ett familjeföretag kan nämligen förfara sålunda att företaget gör stiftelseavsättningar, grundade på pensionsförpliktelser gentemot andra anställda än delägare, varefter stiftelseförmögenheten i större eller mindre omfattning likväl användes för delägarnas pensionering. Denna invändning finner utskottet emellertid inte heller vara av avgörande betydelse. De mindre nogräknade företagen, som kan tänkas förfara på detta sätt, torde vara just sådana beträffande vilka man har all anledning antaga att de inte heller med de för närvarande gällande bestämmelserna verkställt stiftelseavsättningar i de anställdas intresse. Utskottet vill vidare erinra att hinder inte föreligger för familjeföretag att inrätta pensionsstiftelse med ändamål att trygga pensioneringen uteslutande för anställda, som inte är delägare. Sker detta erhålles fullt avdrag för vad som svarar mot pensionsförpliktelserna gentemot de anställda, varjämte stiftelseförmögenheten inte kan utnyttjas för annans räkning än de anställdas.

Samma fråga har därefter flera gånger varit föremål för behandling av riksdagen, senast förra året, då motioner med samma yrkande som i de nu förevarande väcktes. Bevillningsutskottet behandlade motionerna i sitt av riksdagen godkända betänkande nr 34. Utskottet avstyrkte motionerna och uttalade bl. a. följande.

Enligt utskottets mening innebär de nuvarande bestämmelserna på området endast att familjebolagen inte i fullt samma utsträckning som andra aktiebolag och ekonomiska föreningar kan utnyttja pensionsstiftelserna för att underlätta sin kapitalförsörjning. Emellertid bör — såsom tidigare framhållits från bevillningsutskottets sida — rätten till avdrag för avsättning till pensionsstiftelse inte bedömas från kapitalförsörjningssynpunkter, vilka i detta sammanhang i princip är ovidkommande.

Riksdagen har för närvarande under behandling det av Kungl. Maj:t i proposition nr 100 framlagda förslaget till lag om försäkring för allmän tilläggs-pension m. m. Då enligt förslaget rätten till tilläggs-pension i princip grundas på den försäkrades arbetsinkomst, såsom t. ex. inkomst av anställning, innebär förslaget att delägare i familjebolag med anställning hos företaget skall äga rätt till tilläggs-pension, om övriga förutsättningar härför är uppfyllda. Om förslaget antages av riksdagen kan en översyn av de nuvarande bestämmelserna rörande avdragsrätt för avsättning till pensionsstiftelse bli aktuell. Skäl för en dylik översyn kan även komma att föreligga sedan den nu pågående utredningen rörande frågan om pensionsstiftelsernas civilrättsliga ställning slutförts. Enligt utskottets mening bör det med hänsyn härtill

inte komma i fråga att nu ändra bestämmelserna rörande rätt till avdrag för avsättning till pensionsstiftelse.

I de förevarande motionerna har framhållits att de synnerligen skärpta allmänna bestämmelserna beträffande pensionsstiftelser ger en fullt tillräcklig garanti mot de befarade missbruken i familjebolagen. De nuvarande bestämmelserna innebär en diskriminering av familjebolagen i förhållande till de mera opersonliga kapitalsammanslutningarna. Familjebolagen är av så stor betydelse för vårt näringsliv och för dess ekonomiska utveckling, att det bör vara statsmakterna angeläget att inte genom diskriminerande bestämmelser försvåra existensen för denna typ av företag.

Utskottet

Bestämmelserna om rätt till avdrag vid beskattningen för avsättning av medel till pensionsstiftelse ändrades, som framgår av den ovan lämnade redogörelsen, i väsentliga delar vid 1955 års riksdag. Som villkor för avdragsrätt föreskrevs bl. a. att stiftelsen skulle stå under tillsyn av länsstyrelse. Vidare infördes den begränsningsregeln att vid beräkning av avdragsgill avsättning till pensionsstiftelse i s. k. familjeföretag, som bedrivs i form av aktiebolag eller ekonomisk förening, hänsyn inte får tas till pensionsförmån avseende huvuddelägaren eller honom närstående person. Sistnämnda inskränkande bestämmelse tillkom sedan från taxeringsmyndigheternas sida påpekats, att pensionsstiftelseavsättningar i betydande omfattning skett endast för att vinna obehöriga skattefördelar samt att detta missbruk av avsättningsmöjligheterna förekommit främst bland familjeföretagen. Det ansågs på grund härav lämpligt att beträffande avdragsrätten för avsättningar till pensionsstiftelse likställa familjebolagen med enskilda rörelseidkare, vilka saknar möjlighet att göra pensionsstiftelseavsättningar för egen pensionering.

I de förevarande motionerna yrkas, att begränsningsregeln rörande pensionsavsättningar i familjeföretag måtte upphävas.

Den förevarande frågan har i viss mån kommit i ett förändrat läge, sedan beslut numera fattats om införande av en lagfäst allmän tilläggs pensionering. Sålunda får behovet av möjligheter till pensionsstiftelseavsättning avseende huvudaktieägaren i familjebolag antagas komma att minska avsevärt, eftersom lagstiftningen om allmän tilläggs pensionering äger tillämpning på de aktieägare, som innehar verklig anställning i familjebolaget. Frågans betydelse torde i och med detta ha reducerats till att i stort sett avse kompletterande pensionsförmåner. I de tilläggsdirektiv till utredningen angående pensionsstiftelsernas civilrättsliga ställning, som utfärdades förra året, har framhållits att det förändrade läge, som nu uppstått för pensionsstiftelserna över huvud taget, liksom också blivande civilrättsliga ändringar av pensionsstiftelseinstitutet, torde medföra att de

skatteregler som berör dessa stiftelser bör ånyo överses. Därvid torde även den i motionerna behandlade frågan komma under förnyat övervägande. Enligt utskottets mening bör det med hänsyn härtill inte komma i fråga att nu ändra bestämmelserna rörande rätt till avdrag för avsättning till pensionsstiftelse i familjebolag.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa, att de likalydande motionerna I: 425 av herr Sveningsson och II: 521 av herr Magnusson i Borås m. fl. om rätt till avdrag vid beskattningen för avsättning inom familjebolag till pensionsstiftelse icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 8 mars 1960

På bevillningsutskottets vägnar:

JOHN ERICSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar John Ericsson, Jansson, Söderquist, Bengtson, Oscar Carlsson, Wörnberg, Torsten Mattsson, Yngve Nilsson och Stefanson; samt

från andra kammaren: herrar Sundström, Brandt i Aspabruk, Allard, Vigelsbo, Magnusson i Borås, Wiklund, Gustafson i Göteborg, Andersson i Essvik, Darlin och Rydén.

Reservation

av herrar *Söderquist, Yngve Nilsson, Stefanson, Magnusson* i Borås, *Gustafson* i Göteborg, *Darlin* och *Rydén*, vilka under åberopande av innehållet i de likalydande motionerna I: 425 av herr Sveningsson och II: 521 av herr Magnusson i Borås m. fl. ansett, att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte antaga följande

Förslag

till

Lag om ändring av punkt 2 av anvisningarna till 29 § kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370).

Härigenom förordnas att punkt 2 av anvisningarna till 29 § kommunalskattelagen av den 28 september 1928 skall erhålla följande ändrade lydelse.

Anvisningar

till 29 §.

2. Skattskyldig må — — — sådan personal.

Avdrag må — — — överlämnat skuldebrev.

Avdrag för — — — denna gavs.

Skattskyldig må — — — beträffande pensionsstiftelse.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1961; dock att äldre bestämmelser alltjämt skola gälla vid 1961 års taxering samt i fråga om eftertaxering för år 1961 eller tidigare år.

Måttanvänd

Reservation

III